

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในและให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, ม.ป.ป.: 24 – 25)

จากสาระบัญญัติดังกล่าวนี้จึงเป็นสิ่งที่สถานศึกษาหรือโรงเรียนทุกแห่ง และทุกสังกัดจะต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก โดยที่การประกันคุณภาพภายในเป็นการดำเนินงานของหน่วยงานต้นสังกัดและโรงเรียนโดยในแต่ละปีจะต้องมีการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนโดยโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด แล้วจึงรายงานให้ผู้ปกครอง ชุมชนหรือสาธารณชน และหน่วยงานต้นสังกัดทราบ และรับการประเมินคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือองค์กรประเมินภายนอกอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, ม.ป.ป.: 25)

กรมสามัญศึกษา ในฐานะเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนมัธยมศึกษาว่า 2,500 โรงเรียน (กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา, 2544 : คำนำ) ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ ได้เตรียมการพัฒนารูปแบบและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 จนกระทั่งวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2542 ที่กรมสามัญศึกษาได้ประกาศแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาให้สถานศึกษานำไปปฏิบัติ โดยการจัดประชุมสัมมนาผู้บริหารทั่วประเทศที่โรงแรมแอมบาสเดอร์ จอมเทียน พัทยา จังหวัดชลบุรี ตลอดจนให้ทุกเขตการศึกษาประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งเอกสารชุดประกันคุณภาพ

การศึกษา กรมสามัญศึกษาทั้ง 4 เล่ม ให้ทุกโรงเรียนได้ทราบภายในปีงบประมาณ 2542 (บัณฑิต แทนพิทักษ์, 2543 : 11 - 12) สำหรับปีงบประมาณ 2543 กรมสามัญศึกษาได้สั่งการให้ทุกโรงเรียนในสังกัดดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งกรมสามัญศึกษาได้พัฒนารูปแบบและแนวทางขึ้น พร้อมทั้งมอบให้ หน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษาดำเนินการช่วยเหลือโรงเรียนในสังกัดให้สามารถพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้เข้มแข็ง โดยที่หน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้ขยายผลการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีการจัดประชุม อบรม สัมมนา และเผยแพร่เอกสารเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมาอย่างต่อเนื่อง โดยกรมสามัญศึกษาจึงได้จัดสรรงบประมาณด้านการประกันคุณภาพการศึกษาส่งสู่สำนักงานสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร และสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดเพื่อให้โรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียนได้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา และติดตามผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียนทุกสหวิทยาเขต (หน่วยงานนิเทศก์ เขตการศึกษา 6, ม.บ.ป. : 1) โดยกรมสามัญศึกษามีมาตรการให้ส่งเสริม สนับสนุนกำกับ ติดตามและประเมินผลด้วยระบบกัลยาณมิตร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนภายในสหวิทยาเขตและจังหวัด (กรมสามัญศึกษา, 2543 : 7) ซึ่งการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งยังมีความแตกต่างกันมาก ดังที่ บัณฑิต แทนพิทักษ์ (2543 : 11 - 12) ได้กล่าวไว้ว่า

"หลายโรงเรียนมีความก้าวหน้าสามารถพัฒนาระบบควบคุมคุณภาพการศึกษาได้เป็นอย่างดีหลายโรงเรียนไปไกลมากถึงระบบตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุงคุณภาพครบถ้วนกระบวนการของระบบการประกันคุณภาพภายใน แต่หลายโรงเรียนยังอยู่ในขั้นของการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ครูและบุคลากร โดยที่ยังไม่ได้ดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ซึ่งการที่โรงเรียนแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน สาเหตุสำคัญน่าจะมาจากการเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์ ตลอดจนความมุ่งมั่นจริงใจ ที่จะเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แตกต่างกัน "

เนื่องจากการประกันคุณภาพการศึกษาในประเทศไทยเป็นเรื่องที่ใหม่ต่อการปฏิบัติ จึงมีผู้ที่พยายามศึกษาและวิจัยยังไม่มากนัก และจากการวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะศึกษากันใน 5 แนวทางด้วยกัน คือ แนวทางที่หนึ่งเป็นการศึกษาเชิงสำรวจเพื่อบรรยายสภาพและปัญหาการดำเนินงานในส่วนของการควบคุมคุณภาพการศึกษา (สยาม สุ่มงาม, 2541 ; กรมสามัญศึกษา หน่วยงานนิเทศก์ เขตการศึกษา 6, ม.ป.ป. ; อภรณ์ พลเยี่ยม, 2542 ; สำราญ ธรรมโชติ, 2542 ; ขาดิชา ยิมพิไลย, 2543 ; ทำเนียบ มหาพรหม, 2543 ; สุกัลญา ภูมิจิวก, 2543 ; สุรัชย์ วังบุญคง, 2543) แนวทางที่สองเป็นการศึกษารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา (วันชัย ศิริชนะ, 2537 ; สวิมล ราชธรรมบริหาร, 2542 ; ปรีชา ศรีสาครณ์, 2542) ส่วนแนวทางที่สามเป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษา (วิชัย ตริเล็ก, 2542) แนวทางที่สี่เป็นการวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษา (เข็มทอง ศิริแสงเลิศ, 2540) และแนวทางที่ห้าเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินเพื่อนำไปสู่การประกันคุณภาพ (Patricia, 1994) และยังมีผู้ใดศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีองค์ประกอบ คือ การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน การจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษา และการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของโรงเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2542 : 30)

จากการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา (หน่วยงานนิเทศก์ เขตการศึกษา 6, ม.ป.ป. : 119) พบว่าสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา โดยภาพรวมในด้านการวางแผนคุณภาพ โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการในระดับคุณภาพ 3 (ตามเกณฑ์ที่กำหนด) โดยในเรื่องการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน จำนวนโรงเรียนที่ดำเนินการในระดับคุณภาพ 3 คิดเป็นร้อยละ 40.29 เรื่องการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 45.32 และการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี คิดเป็นร้อยละ 52.58 สำหรับในด้านการบริหารคุณภาพ เรื่องการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการในระดับคุณภาพ 1 (ปรับปรุง) คิดเป็นร้อยละ 47.48 เรื่องการพัฒนาคณาจารย์ โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการได้ในระดับคุณภาพ 2 (พอใช้) คิดเป็นร้อยละ 46.04 เรื่องการจัดตั้งอำนวยการความสะอาด โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการในระดับคุณภาพ 2 (พอใช้) คิดเป็นร้อยละ 46.76 และในเรื่องการกำกับ

ติดตามและประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการได้ในระดับคุณภาพ 3 (ตามเกณฑ์ที่กำหนด) คิดเป็นร้อยละ 38.85 นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้ทำ หรือทำแล้วแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เกิดขึ้นในโรงเรียนโดยเป็นเสมือนกับการปฏิรูปกระบวนการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนซึ่งต้องมียุทธศาสตร์ในการดำเนินงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ยุทธศาสตร์การทำงานเป็นทีม ยุทธศาสตร์การสร้างภาพลักษณ์ และความรู้ ความเข้าใจยุทธศาสตร์การกำหนดผู้รับผิดชอบ ยุทธศาสตร์การวางแผนและการกำกับดูแล ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 53) ซึ่งสอดคล้องกับรุ่ง แก้วแดง (2544 : 107) ที่กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา และต้องเริ่มต้นที่ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา (2542 : 30) ที่ระบุว่า สถานศึกษาจะมีประสิทธิผลย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารที่จะออกแบบกระบวนการทำงานภายในสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับปรัชญา ความเชื่อ เป้าหมาย วิสัยทัศน์ และภารกิจของสถานศึกษา และในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้น กระบวนการบริหารอันดับแรกที่สถานศึกษาควรดำเนินการ คือ การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้งานวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ยังเป็นการศึกษาสภาพการดำเนินงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในส่วนภูมิภาคเท่านั้น ซึ่งโดยภาพรวมแล้ว ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าบริบททั่วไปของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในส่วนภูมิกษาคน่าจะมีความแตกต่างจากบริบทโดยทั่วไปจากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครอย่างเห็นได้ชัดเจน ดังจะเห็นได้จากคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนยังมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่โดยเฉพาะระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบท และภายในเขตเมืองเองก็มีสถานศึกษาเพียงบางแห่งเท่านั้นที่ได้รับความนิยมและการยอมรับเป็นพิเศษ (กรมสามัญศึกษา, 2542 : 2) และถึงแม้ว่านโยบายของกรมสามัญศึกษาจะมีความพยายามที่จะทำให้โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัด มีความเท่าเทียมกันทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคก็ตาม ซึ่งผู้วิจัยก็มีความเชื่อว่าการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้นน่าจะมาจากการวางแผนที่ดี ดังที่ สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์ (2524 : 10) ได้กล่าวว่า การวางแผนช่วยให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากมีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงานอย่างแน่นอนในแนวทางที่ทุกฝ่ายซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องได้ปฏิบัติ

หน้าที่ตามบทบาทเพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ยังเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนซึ่งต้องเป็นแกนนำที่สำคัญในการบริหารจัดการและประสานงานให้บุคลากรภายในโรงเรียนและบุคลากรภายนอกโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้มาร่วมกันวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยการนำกระบวนการวางแผนหรือขั้นตอนการวางแผนซึ่งมี 5 ขั้นตอน (กรมสามัญศึกษา, 2541 : 10 – 13 ; สมพงษ์ เกษมสิน, 2521 : 92 – 96 ; สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์, 2524 : 5 – 11 ; เจ็อจันท์ จงสถิตอยู่, 2529 : 29 – 30 ; ประมวล เสนาฤทธิ์, ม.ป.ป. : 6 – 7 ; เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2538 : 37 – 39 ; LeBreton and Henning, 1961) มาศึกษาในแต่ละองค์ประกอบของการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในแต่ละองค์ประกอบ (กรมสามัญศึกษา, 2542 : 30) ว่ามีการวางแผนที่เป็นกระบวนการ หรือเป็นขั้นตอนการวางแผนหรือไม่ และมีกิจกรรมของการวางแผนอย่างไรในแต่ละองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบของการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยนี้ น่าจะเป็นแนวทางที่ดีในการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการศึกษาเอกสารโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 119 โรงเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2544 :123 -128) โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย 2 เรื่อง คือ (1) กรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนของกรมสามัญศึกษาและนักวิชาการด้านวางแผน (2) กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ดังนี้

1. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนของกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2541 :10 – 13) และจากการศึกษาเอกสารของนักวิชาการด้านการวางแผนเพื่อนำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยซึ่งครอบคลุมขั้นตอนการวางแผน (ลมพวงศ์ เกษมสิน, 2521 : 92 – 96 ; สนานจิตร์ สุนทรทรัพย์, 2524 : 5 – 11 ; เจื้อจันท์ จงสถิตอยู่, 2529 : 29 – 30 ; ประมวล เสนาฤทธิ์, ม.ป.ป. : 6 – 7 ; เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2538 : 37 – 39 ; LeBreton and Henning, 1961) ซึ่งมี 5 ขั้น คือ

- 1.1 ขั้นเตรียมการวางแผน (Preplanning)
- 1.2 ขั้นวางแผน (Planning)
- 1.3 ขั้นปฏิบัติตามแผน (Plan Implementation)
- 1.4 ขั้นประเมินผลการปฏิบัติตามแผน (Plan Evaluation)
- 1.5 ขั้นปรับปรุง/จัดทำแผนใหม่ (Revision or Replanning)

2. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา มี 5 องค์ประกอบ คือ (กรมสามัญศึกษา, 2542 :30)

- 2.1 การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน
- 2.2 การจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาและการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2.3 การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน
- 2.4 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
- 2.5 การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของโรงเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้มีความเข้าใจความหมายเฉพาะของคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้ให้คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

1. การวางแผน หมายถึง การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานซึ่งมี 5 ขั้น คือ ขั้นเตรียมการวางแผน (Preplanning) ขั้นวางแผน (Planning) ขั้นปฏิบัติตามแผน (Plan Implementation) ขั้นประเมินผลการปฏิบัติตามแผน (Plan Evaluation) ขั้นปรับแผน/จัดทำแผนใหม่ (Revision or Replanning) (กรมสามัญศึกษา, 2541 : 10 - 13 ; สมพงษ์ เกษมสิน, 2521 : 92 - 96 ; สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์, 2524 : 5 - 11 ; เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, 2529 : 29 - 30 ; ประมวล เสนาฤทธิ์, ม.ป.ป. : 6 - 7 ; เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2538 : 37 - 39 ; LeBreton and Henning, 1961)

1.1 ขั้นเตรียมการวางแผน (Preplanning) หมายถึง การประชุมชี้แจงนโยบาย การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและทักษะแก่บุคลากร การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียน การรวบรวมข้อมูล

1.2 ขั้นวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดแนวทางการวางแผน การกำหนดระยะเวลา การกำหนดคน เงิน วัสดุ

1.3 ขั้นปฏิบัติตามแผน (Plan Implementation) หมายถึง การประชุมชี้แจงทำความเข้าใจก่อนการนำแผนไปใช้ การส่งเสริมสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก และการนิเทศ กำกับติดตามผลการปฏิบัติตามแผน

1.4 ขั้นประเมินผลการปฏิบัติตามแผน (Plan Evaluation) หมายถึง การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน การกำหนดช่วงเวลาการประเมิน การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน การกำหนดแนวทางการประเมินผล และการสรุปรายงานผลการประเมิน

1.5 ขั้นปรับปรุง/จัดทำแผนใหม่ (Revision or Replanning) หมายถึง การนำผลการประเมินไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการจัดทำแผนให้เหมาะสม

2. การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การกำหนดแนวทางปฏิบัติงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนซึ่งมี 5 องค์ประกอบ คือ การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน การจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาและการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน (School Charter) การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของโรงเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2542 : 30)

2.1 มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง มาตรฐานคุณภาพที่ต้องการประกอบด้วยมาตรฐานด้านผลผลิต มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย

2.1.1 มาตรฐานด้านผลผลิต (Output) หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้

2.1.2 มาตรฐานด้านกระบวนการ (Process) หมายถึง ลักษณะประสิทธิภาพของการปฏิบัติด้านต่างๆ ได้แก่ การบริหาร การจัดการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูและบุคลากรอื่น และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน

2.1.3 มาตรฐานด้านปัจจัย (Input) หมายถึง สภาพความพร้อมสมบูรณ์ในด้านครู ผู้บริหาร หลักสูตร ทรัพยากร อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และชุมชน

2.2 ข้อมูลพื้นฐานการศึกษา และการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหาร การเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการประเมินโครงการต่างๆ ฯลฯ

2.3 ธรรมนูญโรงเรียน (School Charter) หมายถึง แผนแม่บทหรือแผนพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน

2.4 แผนปฏิบัติการประจำปี หมายถึง แผนการดำเนินงานรายปีของโรงเรียน

2.5 มาตรฐานการปฏิบัติงานของโรงเรียน หมายถึง แนวทางการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ และมาตรฐานของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน โดยที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 119 โรงเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2544 : 123 - 128)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามกลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่ม 1 – 8 จำนวน 8 กลุ่มโรงเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2544 : 123 - 128) จากนั้นจึงสุ่มโรงเรียนจากแต่ละกลุ่มโรงเรียน ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กลุ่มโรงเรียนละ 1 โรงเรียน ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 โรงเรียน (ภาคผนวก ค) และผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ คือ ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนละ 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ประเภท ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Structured Interview) มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

2.2 แบบการศึกษาเอกสาร เป็นการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และศึกษาเอกสารด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการนำข้อมูลมาเรียบเรียงเป็นรายงานการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาในแต่ละโรงเรียน (ภาคผนวก ง) จากนั้นจึงนำประเด็นจากรายงานนั้นมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัยเพื่อสรุปผลเป็นความถี่เป็นรายโรงเรียนและเป็นภาพรวมของทุกโรงเรียน

ลำดับขั้นตอนในการเสนอรายงานผลการวิจัย

ลำดับขั้นตอนในการเสนอรายงานผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 บทตามลำดับ ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นตอนในการเสนอรายงานผลของการวิจัย

บทที่ 2 วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการวางแผนและการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาจากหนังสือ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน งานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และกรอบแนวคิดในการดำเนินงานวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

รายการอ้างอิง

ภาคผนวก

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์